

Якщо звертатись до питання об'єкта фінансового моніторингу у сфері запобігання та боротьби з легалізацією коштів, отриманих злочинним шляхом, то, враховуючи вищевикладене, ним можуть бути не тільки фінансові операції суб'єктів господарювання, а й їхні фінансові показники. Адже навіть зміни у діяльності суб'єкта господарювання можуть свідчити про причетність його до процесів відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом.

Саме тому фінансовий моніторинг є значно ширше поняття, ніж обов'язковий фінансовий моніторинг, де його функція зводиться лише до аналізу інформації щодо фінансових операцій, що надається суб'єктами первинного фінансового моніторингу, а також заходів з перевірки такої інформації відповідно до законодавства України та внутрішнього фінансового моніторингу, який зосереджується на виявленні, фінансових операціях, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, та інших фінансових операціях, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів.

Система моніторингу може нанести суттєвий удар по тінювих структурах. Вони змушені будуть підвищити рівень своєї фінансової прозорості, щоб отримати відповідну інформацію, ввійти у відповідні рейтинги, які повинні формуватися за результатами моніторингу, поступово легалізуватися. Якщо ж вони не будуть цього робити, то з великою ймовірністю їх можна віднести до тінювого сектора економіки, який не має підтримки ні економічного, а особливо правового характеру.

*Ю.С. Конопліна, канд. екон. наук, доц.,
ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"*

ПРОБЛЕМИ РЕЙТИНГУВАННЯ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ

Одним з найбільших резервів підвищення ефективності функціонування системи соціального страхування в Україні, на наш погляд, є позбавлення даної системи від тягаря соціальних виплат різним категоріям пільговиків, зокрема, поступове перенесення функцій щодо пенсійного забезпечення пільгових категорій пенсіонерів з Пенсійного фонду України на роботодавців за рахунок розповсюдження корпоративних пенсійних програм на підприємствах України.

У контексті перенесення функцій пенсійного забезпечення пільгових категорій пенсіонерів на роботодавців найбільш привабливими виявляються недержавні пенсійні фонди, оскільки ринок недержавних пенсійних фондів має розвинуту інфраструктуру, а самі недержавні пенсійні фонди (НПФ) найкращим чином адаптовані до створення корпоративних пенсійних програм.

Роботодавець може заснувати власний НПФ або доручити розробити корпоративну пенсійну програму НПФ, який вже достатній період часу працює на ринку. Створювати власний НПФ для роботодавців не завжди ефективно, особливо якщо мова йде про невеликі підприємства, оскільки утримання фонду потребує значних коштів. Як правило, НПФ пропонують кілька базових пенсійних програм, на основі яких можна побудувати велике різноманіття корпоративних пенсійних програм, що враховують особливості підприємства.

Важливим засобом допомоги роботодавцю в процесі вибору недержавного пенсійного фонду для організації корпоративної пенсійної програми має стати одержання недержавними пенсійними фондами рейтингу вітчизняного рейтингового агентства. Доступу до об'єктивної інформації про ринок послуг з недержавного пенсійного забезпечення практично немає, даний ринок характеризується закритістю і неоднорідністю. Світова практика свідчить, що недержавні пенсійні фонди широко застосовують одержання індивідуальних рейтингів надійності від міжнародних рейтингових агентств для підтримання власної репутації та розширення діяльності. У розвинутих країнах розповсюджені такий підхід до організації корпоративної пенсійної програми, коли представники роботодавця і профспілки разом обирають фонд, якому можна довірити пенсійні нагромадження працівників.

Існує ряд показників, які на сьогоднішній день можна назвати ключовими при виборі НПФ з метою впровадження корпоративної пенсійної програми і які можна взяти за основу при формулюванні критеріїв рейтингування НПФ рейтинговими агентствами. Оскільки першочерговою є необхідність оцінки саме фінансових показників діяльності НПФ, то доцільно обрати такі: обсяг пенсійних резервів; величину майна для забезпечення статутної діяльності; результативність фонду (зростання кількості учасників фонду, склад учасників фонду та їх галузева приналежність, досвід (строк) функціонування фонду на ринку); диверсифікованість інвестицій (кількість компаній з управління активами, що беруть участь в управлінні резервами фонду, структура інвестиційного портфеля); історію виплат.

У довгостроковій перспективі особливо важливими будуть показники прозорості діяльності фонду (ступінь простоти одержання інформації від фонду, а також її повноти). Прибутковість від управління резервами не так важлива при виборі НПФ під час організації корпоративної пенсійної програми, оскільки НПФ можуть змінювати компанію з управління активами, і до того ж якість управління пенсійними коштами може бути оцінено тільки на довгостроковому відрізку часу.

Непрозорість вітчизняних НПФ призвела до того, що висуваються пропозиції щодо створення системи страхування недержавних пенсійних накопичень, аналогічної системі страхування банківських вкладів. Однак більш доцільним варіантом подолання закритості і непрозорості ринку послуг НПФ вважається підготовка рейтингу надійності НПФ вітчизняним рейтинговим агентством, але поки що для цього не вистачає обгрунтованої і офіційно затвердженої методики рейтингування НПФ.